

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος Συνδρομή ἑτησία : Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί. - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6 20 Δεκεμβρίου 1881

Ἡ ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣΤΩΝΟΣ

Ἐλέγη ὅτι «αἱ μητέρες πρὸ πάντων παρασκευάζουσι τοὺς μεγάλους ἄνδρας», καὶ πρὸς ἀπόδειξιν κατέγραψαν κατάλογον πάντων τῶν διασημῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπὸ τῶν Γράκκων μέχρι σήμερον ἀνετράφησαν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ γυναικῶν. Ἴσως ἤθελεν εἶναι ἀκριβέστερον νὰ ἐπεκταθῆ ἡ παρατήρησις ἐπὶ πάντων τῶν ἀνδρῶν, ἐπιφανῶν ἢ ἀφανῶν, καὶ νὰ πιστωθῆ ὅτι ὁ χαρακτήρ αὐτῶν, ἢ διαγωγή, αἱ ῥοπαὶ αὐταὶ ἐξηρτῶντο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς μητρικῆς ἀγωγῆς. Ἡ μήτηρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς γεννήσεως δεχομένη τὸ τέκνον, παρισταμένη εἰς τὰς πρώτας ἐντυπώσεις αὐτοῦ, εἶνε ὄντως διδάσκαλος παντοδύναμος, ἐμπνέουσα αὐτῷ τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξέεις. Μεταδίδουσα συνήθως εἰς τὰ τέκνα τῆς τὴν ἰδίαν κρᾶσιν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου, δὲν ὑπολείπεται καὶ ἐν τῇ μεταδόσει τῆς φυσιογνωμίας τῆς ψυχῆς τῆς. Τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ πονηρὰ σπέρματα, ἅτινα ἐν αὐτῇ εἶχε, ἀναπτύσσονται κάλλιον καὶ μᾶλλον ἐλευθέρως εἰς τὸ τέκνον, ὅπερ ἀνέηρεψεν αὐτῇ αὐτῇ ἐν τούτῳ δὲ καὶ κεῖται ἡ ἀμοιβὴ αὐτῆς ἢ ἡ τιμωρία. Ἐν ταῖς γυναιξίν, αἵτινες πύτχνησαν νὰ θεωρήσωσι τοὺς υἱοὺς των ὡς κόσμον τοῦ ἰδίου αὐτῶν βίου, ἢ τοῦ Βασιλευστῶνος μήτηρ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν.

* *

Ἡ Μαρία Βάλλ, θυγάτηρ τοῦ συναγματάρχου Βάλλ καὶ μήτηρ τοῦ Βασιλευστῶνος, ἐγεννήθη τῷ 1706 ἐν τῇ ἀγγλικῇ ἀποικίᾳ τῆς Βιργινίας. Ὑπανδρεύθη τῇ 6 Μαρτίου 1730 τὸν Αὐγουστῖνον Βασιλευστῶνα, ἔχοντα ἐκ προγενεστέρου γάμου ζῶντα δύο τέκνα, τὸν Λαυρέντιον καὶ Αὐγουστῖνον.

Ὁ Γεώργιος Βασιλευστῶν ἐγεννήθη τῇ 22 Φεβρουαρίου 1732 παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ποτομάκ, ἐν Bridge's Creek τῆς κομητείας τῆς Βεστμορελανδίας, ἐν Βιργινίᾳ. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἐγκαταस्थाθεῖσα ἐν Ἀμερικῇ ἀπὸ τοῦ 1657, ἀνῆκεν εἰς τοὺς μικροὺς εὐγενεῖς τῆς κομητείας τοῦ Δουρχάν, ἐν Ἀγγλίᾳ, κατεῖχε δὲ διακεκριμένην θέσιν ἐν τοῖς γεωργικαῖς οἴκοις τῆς Βιργινίας. Ὁ πατὴρ του ἦτο εἰς τῶν προυχόντων καὶ πλούσιος, ὅταν δ' ἀπέβιωσε κατέλιπε τὰ δέκα αὐτοῦ τέκνα ἐν θέσει ἐντίμῳ καὶ αὐτοκρατεῖ.

Ὁ Γεώργιος Βασιλευστῶν εἶχε κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἡλικίαν 11 ἐτῶν. Ἐμενε δὲ

ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς μητρὸς του, γυναικὸς ἐμφορουμένης τὰ αἰσθήματα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς θεοσεβείας, ἀνεπτυγμένου καὶ πρακτικοῦ νοῦς, θερμῆς δὲ καὶ σταθερᾶς καρδίας, ἐμπνεούσης εἰς πάντας αὐτῆς τοὺς οἰκείους τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην.

«Ἐπὶ πολὺ, διηγεῖται εἰς τῶν ἐξ ἀδελφῶν του, ἤμην συμμαθητῆς τοῦ Γεωργίου, ὁ σύντροφος αὐτοῦ εἰς τὰ παιγνίδια καὶ ὁ φίλος ἐν τῇ νεότητι, ἀλλ' ἐφοβούμην τὴν μητέρα του πλείοτερον τῶν γονέων μου. Ἦτο ἀληθῶς ἀγαθὴ, ἀλλ' ἐπεβάλλετο εἰς ἐμὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φιλοφροσύνῃ τῆς. Καὶ νῦν δ' ἔτι, ὅτε ὁ χρόνος ἐλεύκανε τὰς τρίχας μου καὶ ἐγενόμην πατὴρ τριῶν γενεῶν, δὲν δύναμαι νὰ προσβλέψω εἰς τὴν γυναικα ταύτην ἄνευ αἰσθημάτων τινος, ὅπερ μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγράψω. Τοιαύτη εἶνε ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἡ Μαρία Βάσιλευστῶν κατέλειπεν εἰς τοὺς γνωρίζοντάς αὐτήν».

Ὅτε ἐν ταῖς ἐορταῖς ἐπὶ τῇ ἀλώσει τοῦ Ὑόρκ-Τόου (1781) οἱ ἐκ Βεσσαλιῶν ἀφικόμενοι εὐγενεῖς ὅπως ὑπηρετήσωσι τὸν ἥρωα τῆς Ἀμερικῆς, εἶδον τὸ πρῶτον τὴν εὐγενῆ μορφήν τῆς μητρὸς του, κατεπλάγησαν ἐκ τοῦ ἀξιοματικῶ ἥθους, ἐκ τῆς ἀπλότητος καὶ τοῦ ἀφελοῦς τρόπου δι' οὗ ὑπεδέχετο τὰ δείγματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς περισπουδᾶστου μερίμνης τῶν τέκνων ἐκείνων, ἅτινα πρὸ μικροῦ εἶχον ἀπωθήσει τὴν ἰσχὺν τῆς Μεγάλης Βρετανίας».

Τὸν σύζυγον αὐτῆς ἀπώλεσε τῇ 12 Ἀπριλίου 1743, καὶ διέμεινε χήρα ἐπὶ κεφαλῆς πατριαρχικῆς οἰκογενείας, συγκειμένης ἐξ ὀκτώ τέκνων, δύο τῶν ἐπιζώντων τοῦ προτέρου τοῦ γάμου, καὶ ἐξ ἰδίων αὐτῆς, ὧν τὸ πρεσβύτερον, ὁ Γεώργιος Βασιλευστῶν, ἔμελλε νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν φήμην πάντων τῶν ἄλλων.

Ἴσως ἡ μήτηρ του ὑποχωρήσασα εἰς προαίσθημά τι ὑπὲρ ἐκεῖνου τῶν υἱῶν τῆς, ὅςτις ἐν παντὶ ἔμελλε νὰ κατασταθῆ ὁ ἀρωγὸς τοῦ οἴκου, περιέβαλλεν αὐτὸν δι' ἀργύπνου μερίμνης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δεσποτικῆς καὶ ζηλοτύπου· μᾶλλον ἐποιεῖτο χρῆσιν τοῦ παραδείγματός ἢ τῶν συμβουλῶν. Εἶχεν ἐν τῇ ἡμεροσότητι τοῦ ἥθους τῆς εὐστάθειαν χαρακτῆρος καὶ ἤρεμον δραστηριότητα, ὑποδεικνύουσαν ὑπὸ τὸ μειδιάμα θέλησιν ἐπιμόνον καὶ διαρκῆ. Οὕτω δὲ διέπλασσε καὶ ἐπαιδαγώγησε, υἱὸν πλήρη ῥώμης, τόλμης καὶ εὐθύτητος ἀπο-

κλινούσης ἐν ἀρχῇ εἰς ἦθος τι ἀγροῖκον καὶ πωσ βίαιον.

Ἡ μήτηρ του ἐδίδαξεν αὐτὸν νὰ δαμάξῃ τὰς θελήσεις του. Ἡ ἀγωγή του ὑπῆρξεν ἐλευθέριος, ἀπλῆ καὶ σκληρὰ, ἥτις ἀντὶ νὰ κατασβέσῃ εἰς αὐτὸν τὸ πῦρ τῆς νεότητος, ἔδωκεν ἐνωρὶς τοῦναντίον τὴν ὠριμότητα τῆς ἡλικίας καὶ ἀνέπτυξεν εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἔμαθε νὰ κυβερνᾷ ἑαυτὸν, νὰ εἶνε αὐτάρκης καὶ ἀναπληροῦ τὴν ἄγνοιαν τῶν διδασκάλων του διὰ τῶν ἰδίων του παρατηρήσεων καὶ διὰ τῆς φυσικῆς εὐστροφίας τῆς διανοίας του.

Οὕτω ὁ Βασιγκτῶν ὤφειλε πολλά, ὡς καὶ ἡ ἰδία μήτηρ του, εἰς τὰς σκέψεις του, εἰς τὰς ἀτομικὰς προσπάθειάς του, εἰς τὴν πειρὰν του καὶ εἰς τὰ μαθήματα μεμελετημένης ἀνατροφῆς. Οἱ τρόποι καὶ τὰ ὄργανα τοιαύτης παιδείσεως τῆς διανοίας ἔλειπον ἐντελῶς ἀπὸ τῶν γεωργῶν τῆς Βιργινίας, οἵτινες, ἔργον ἔχοντες τὴν ἐκχέρωσιν καὶ τὴν ἐποίκησιν τῶν ἀπεράντων αὐτῶν κτημάτων, παρεσκευάζον ἑαυτοὺς μᾶλλον εἰς τὸν κοινὸν βίον ἢ εἰς τὸν κοινωνικὸν, καὶ ἐφέροντο πρὸς βίον, οὐτινος ἀγὼν ἀφανῆς ἦτο ἡ ἐργασία, ἡ ἡρέμα κατὰκτησις τῶν γαιῶν, ἡ ἀπόκρουσις τοῦ ἐγγχωρίου Ἰνδικοῦ στοιχείου καὶ ἡ γονιμοποιήσις ἀγρίας φύσεως.

Ἡ κυρία Βασιγκτῶν, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐδιδάχθη τὰ στοιχειώδη ταῦτα μαθήματα κοινωνίας ἀριγενοῦς, ἐβελτίωσε καὶ συνεπλήρωσε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς διὰ τῆς ἔξεως, ἣν ἔλαβε πρὸς ἠθικὰ ἀναγνώσματα καὶ πρακτικά. Τὸ ἀγαπητὸν αὐτῆς βιβλίον, ὅπερ διαφυλάσσεται μέχρι σήμερον μετὰ θρησκευτικῆς μερίμνης, ἦτο αἱ «Ἠθικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ παρατηρήσεις» τοῦ Ματθαίου Χάλλ. Ἐξ ἐκείνων τῶν ἠθικῶν ὀρισμῶν καὶ μαθημάτων ἀνεγίνωσκεν εἰς τὰ τέκνα τῆς καὶ ἐκ τούτων ἤντλουν ἀρχὰς αὐστηρᾶς ἠθικῆς, ἀξιοπροσπείας, φιλανθρωπίας, καὶ διετήρησαν ταύτας εἰς πάντας τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου αὐτῶν ἀπαρεγκλίτως.

*
* *

Εἰς ποιοῦτον ὕψος καὶ εἰς τοιαύτην γαλήνην συνειδήσεως ὁ Βασιγκτῶν καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εὐρισκόμενοι οὐδέποτε ὑπέκυψαν εἰς τὴν τύχην. Ἐδέχοντο τὴν εὐνοίαν αὐτῆς ἄνευ ὑπερηφανείας καὶ τὴν δυσμένειαν ἄνευ φόβου. Τὸ νὰ μὴ θαμβωθῆ τις ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, οὔτε νὰ καταβληθῆ ὑπὸ τῆς δυστυχίας, δὲν εἶνε ὅλον τὸ μυστήριον, ὅλη ἡ τέχνη τοῦ βίου; Τοῦ μυστηρίου τούτου, τῆς τέχνης ταύτης ἡ μήτηρ τοῦ Βασιγκτῶν καὶ αὐτὸς οὗτος ἦσαν ἀτοχοί, καὶ τούτου θέλομεν δώσει παρακατιόντες τὴν μαρτυρίαν.

Ἰδοὺ ἐν ἀρχῇ πρῶτον παράδειγμα, ὅπερ φωνὴν ἀφίνει περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μητρὸς ἐπὶ τοῦ υἱοῦ, τῆς προορατικότητος ἐκείνης καὶ τῆς συνετῆς ὑπακοῆς τούτου.

Ὁ Βάσιγκτων δεκαπενταέτης γενόμενος ἠθέλησε νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικὸν, ἀλλ' αὕτη ἀντετάχθη εἰς τὴν γνώμην ταύτην, προτείνασα ὅτι εἶχε καθῆκον νὰ βιώσῃ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του, νὰ ἐργασθῆ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ τόπου, καὶ νὰ καταβάλλῃ ὑπὲρ ταύτης πάσας τὰς σωματικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις, ἅς ὁ Θεὸς ἐχάρισεν αὐτῷ. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπετάχυνεν ἴσως τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀμερικῆς ἐπιφυλάξασα τὸν μέγαν ἄνδρα, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ πραγματοποιῆ αὐτήν. Ἐὰν ἤθελε γίνεαι ἀξιωματικὸς Ἀγγλος ὁ Βασιγκτῶν, ἤθελεν ἀναμριβόλως διστάσει πλεῖστον, ἐν μέσῳ εὐρισκόμενος τοῦ στρατιωτικοῦ ὄρκου καὶ τῆς φιλοπατρίας του, ἤθελε δυσκολώτερον ἄρει τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ δὲν ἤθελε τύχει παρὰ τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ τῆς μεγάλης ἐμπιστοσύνης.

Τοιοῦτον ἦτο τὸ πρῶτον ἀγαθόν, ὅπερ ὀφείλεται τῇ μητρὶ τοῦ Βασιγκτῶν ἡ προκίεσις τοῦ μέλλοντος, ἡ ἀντίστασις αὐτῆς, καὶ ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος.

«Εἶδε, λέγει ὁ Αἰμίλιος Σουβέστρ, ἡ κυρία Βασιγκτῶν τὸν Γεώργιον ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπαναστατῶν μετὰ τινος ἀνησυχίας, ἀλλ' ἄνευ δειλίας. Ὅταν ὑπέστῃ τὰς πρώτας ἤττας, δὲν ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματός της οὐδὲ λέξιν παραπόνου. Ὅταν δ' ἐπῆλθεν ἡ ἡμέρα τῶν θριάμβων, διετήρησε τὴν αὐτὴν ἀταραξίαν».

Ὅτε οἱ Ἀγγλοὶ ἐγένοντο κύριοι τῆς Νέας-Γέρσεϋ, εἶχον διασπαρῆ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὁ Βασιγκτῶν ἔχων τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄχθης τοῦ Δελαβέρ, εἶπεν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς του «Οἱ ἐχθροὶ ἠπλώσαν πολὺ τὰς πτέρυγας των, εἶνε καιρὸς νὰ τὰς περικόψωμεν». Καὶ διαπεράσας τὸν ποταμὸν ἦρε νίκην, ἥτις ἔσωσε τὴν Ἀμερικανικὴν Ἐνότητα. Τὴν εἶδῃσιν τῆς νίκης πληθὺς φίλων ἐκόμισεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Βασιγκτῶν, συγχαίροντες αὐτῇ. Ἡσθάνθη τὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τῆς πατρίδος μετὰ τῶν φίλων, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ὑπὲρ τοῦ Βασιγκτῶν ἐπαινοὶ ἀδιαλείπτως νύξάνοντο, εἶπε· «Κύριοι, ταῦτα εἶνε κολακείαι» καὶ σοβαρώτερον ἦθος ἀναλαβοῦσα προσέθηκε· «Θὰ ἐνθυμηθῆ ὁ Γεώργιος, ἐλπίζω, τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔδωσα. Δὲν θὰ λησμονήσῃ ὅτι εἶνε ἀπλοῦς πολίτης τῆς Ἐνωσεως, ὃν ὁ Θεὸς κατέστησεν εὐτυχέστερον τῶν λοιπῶν».

Ὅταν ἔμαθε τὴν παράδοσιν τῆς Κορνούλλης, δὲν ἐσκέφθη παντάπασιν τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ της, ἀλλ' ἀνέκραξεν·

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς. Ἡ πατρίς ἡμῶν ἠλευθερώθη. Θὰ ἔχωμεν εἰρήνην».

*
* *

Ἐπτά ἔτη περίπου δὲν εἶχεν ἴδει τὸν υἱὸν της, ἀδιαλείπτως ἀσχολούμενον εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

Τέλος ὅταν οἱ στρατοὶ οἱ ἑνωτικοὶ εἰσῆλθον εἰς Νέαν Ὑόρκην καὶ ὁ Βασιγκτῶν ἠδύνατο νὰ πορευθῆ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγρυσαν εἰς Φρεδερικβούργον, ἐπεμφε πρὸ αὐτοῦ ἄγγελον, ὅπως ἐρωτήσῃ τὴν μητέρα του πῶς ἤθελε νὰ δεχθῆ αὐτόν.

— Μόνον, ἀπήντησεν ἐκείνη.

Καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν Ἀμερικανικῶν στρατῶν, ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς πατρίδος, πεζῆ ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνης, ἣν ἐθεώρει κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔκφρασιν, «οὐ μόνον δημιουργὸν τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ δημιουργὸν τῆς δόξης του».

Ἡ Βασιγκτῶν ὑπεδέχθη τὸν υἱὸν τῆς μετὰ περιπαθεστάτης ἀγάπης, ἀλλ' οὐδὲ ὅπως ὠμίλησεν αὐτῷ περὶ τῆς δόξης, ἣν ἐκτέλεσται ὅτι ἐπραξεν ἐφάνετο αὐτῇ φυσικόν.

«Ἐδίδαξα αὐτὸν τὴν ἀρετὴν, ἔλεγεν, ἡ δόξα εἶνε συνέπεια».

Ἡ κυρία Βασιγκτῶν, ἃν καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ συμμεριθῆ μετ' οὐδενὸς τὴν χαρὰν τῆς ἐπανόδου τοῦ υἱοῦ τῆς, ὡσεὶ ζηλότυπος τῶν ἀπαρχῶν τῆς δόξης του, κατὰ μόναν θελήσασα νὰ ἐναγκαλισθῆ αὐτόν, δὲν ἐδείχθη ὅμως φίλαυτος, διότι εὐθὺς τῇ ἐπαύριον συνήνεσε νὰ παρευρεθῆ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς ἐορτάς τῆς δημοσίας χαρᾶς. Ἐράνη διαλάμπουσα ἐν μεγαλοπροεπι ἀπλότητι, ἐν ἀξιοπροεπείᾳ οἰκογενειακῇ, καὶ ἐν μετριότητι ἐπιβλητικῇ εἰς μέγαν χορὸν τῷ 1784 δοθέντι πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἀξιωματικῶν, ὅτε ἦτο παρών καὶ ὁ στρατηγὸς Λαφαγέτ, ἔλθων ὅπως χαιρετήσῃ τελευταῖον ἔτι, πρὶν ἀπέλθῃ εἰς Γαλλίαν τὸν ἀρχηγὸν του καὶ φίλον του, καὶ προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του εἰς τὴν μητέρα του.

«Ὅτε ἡ κυρία Βασιγκτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν σπριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ υἱοῦ τῆς, τοῦ Ἀμερικανοῦ ἥρωος, φέρουσα τὸ ἐγγύριον ἐνδύμα, τὸ βιργινικόν, τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἣν διήγειρεν ἡ σεβαστὴ ἐκείνη μορφή.

«Αἱ ἡμέραι τοῦ χοροῦ παρήλθον ἀπ' ἐμοῦ, εἶπεν εἰσερχομένη, ἀλλ' εὐτυχῆς λογίζομαι ὅτι γίνομαι κ' ἐγὼ σήμερον μέτοχος τῆς κοινῆς χαρᾶς».

Ἀμετάβλητος διέμεινεν ἐν μέσῳ τούτων τῶν τιμῶν, αἵτινες πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἢ ταύτην ἠδύνατο νὰ καταστήσωσιν ἀλαζόνα· ἐφέρετο ὡς ἐάν εὐρίσκειτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς. Διὸ καὶ ὅταν ἤκουσε σημαίνουσαν τὴν ἐννάτην ὥραν, ἀπεχαιρέτισε τὴν δμηγυρίν καὶ εἶπεν εἰς τὸν υἱὸν τῆς διὰ τοῦ οἰκείου αὐτῇ ὕψους· «Πηγαίνομεν, Γεώργιε, εἶνε ἐννάτη, εἶνε καιρὸς οἱ γέροντες ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον».

Οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ, λέγει ὁ Σουβέστορ, ἐμειναν ἐκπληκτοὶ ἐπὶ τῇ ἀπλότητι ταύτῃ, ἣτις καθίστα αὐτὴν ὑπερέτεραν τοῦ μεγαλείου τῆς. Καὶ ἐνῶ ἐζήρχετο ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ υἱοῦ τῆς, εἰς τούτων εἶπε· «Τοιαῦται μητέρες δύνανται νὰ ἐννοηθῶσι μόνον ὑπὸ τοιούτων τέκνων».

*
**

«Ὅτε ἐπεσεκέρθη αὐτὴν ὁ Λαφαγέτ, εἰργάζετο ἐν τῷ κήπῳ τῆς, ἐνδεδυμένη ἐνδύμα οἰκειακόν, καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς πολιᾶς αὐτῆς κεφαλῆς ψιὰθινον πῖλον. Ἡ γηραιὰ μήτηρ δὲν ἐταράχθη ποσῶς, οὐδ' ἐζήτησε συγγνώμην ὅτι κατελήφθη ἐν ἀπλῇ περιβολῇ κατ' ἐκείνην τὴν τόσῳ κολακευτικὴν ἐπίσκεψιν. Ἐζήτησε τὴν ἄδειαν μόνον νὰ μὴ μεταβάλλῃ τὴν ἐνδύμασίαν τῆς, παρέχουσα καὶ διὰ τῆς ἀπλότητος ταύτης δεῖγμα συμπαθείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς φίλον ξενιζόμενον, ἀνώτερον πάντως τοιούτων λεπτολογιῶν. «Βλέπετε, εἶπε μειδιῶσα, ὄντως γηραιὰν γυναῖκα, ἀλλ' ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, θὰ ὑποδεχθῶ ὑμᾶς ὡς ἄριστα ἐν τῷ λιτῷ οἴκῳ μου· ἀπέχω δὲ τῆς φιλοφροσύνης νὰ φέρω δι' ὑμᾶς ἐορτάσιμον ἐνδύμασίαν». Ὁ Λαφαγέτ ἀπεδέχθη μετ' ὅλης τῆς εὐγενείας καὶ γαλλικῆς ἀθρότητος τὴν οἰκειοτάτην ταύτην ὑποδοχὴν, καὶ ὠμίλησε περὶ τοῦ Βασιγκτῶνος ὡς ἀφωσιωμένος συστρατιώτης καὶ ὡς εἰλικρινῆς θαυμαστής, τέλος ὡς φίλος. Ἡ κυρία Βασιγκτῶν μετριῶς ἀπεδέχθη τοὺς ἐπαίνους τούτους, καὶ εἰς ἐκάστην φράσιν ἐνθουσιασμοῦ ἤρκειτο νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μετὰ τῆς θαυμασίας εἰλικρινείας τῆς μητρικῆς στοργῆς. «Εἶσθε πολὺ καλός· ἀλλὰ δὲν ἐκπλήσσομαι δι' ὅτι μοι λέγετε περὶ τῶν πράξεων τοῦ Γεωργίου· διότι ἦτο πάντοτε καλὸς υἱός».

«Οὕτω, λέγει εἰς βιογράφος, ἡ ἀφελὴς ἐκείνη ψυχὴ κατενόησεν ὅτι πᾶσα μεγάλη πράξις προέρχεται ἐκ τῆς καρδίας». Ὁ Λαφαγέτ, ἀπερχόμενος, ἔκλινε τὸ γόνυ πρὸ αὐτῆς, ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἵνα δεχθῆ τὰς εὐλογίας τῆς, ὡς ἤθελε πράξει πρὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς.

Πλούσιος γάμος κατέστησε τὸν Βασιγκτῶνα ἓνα τῶν ὀλιωτέρων ἰδιοκτητῶν τῆς Ἐνώσεως. Πολλάκις ἠθέλησε νὰ καταπέσῃ τὴν μητέρα του νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ κατοικίαν ἐν Μουντβερνόν, ἀλλ' αὕτη ἔμενε πάντοτε ἐν τῷ Φρεδερικβούργῳ, ἐπιβλέπουσα τὴν μικρὰν ἐπαυλιν, ἣτις ἔμενεν αὐτῇ ὡς ἀντίφερον. Ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα δύο ἐτῶν ἔβλεπον ἐπὶ αὐτὴν ἔριπον ἀνά πᾶσαν πρῶταν διατρέχουσαν τοὺς ἀγρούς καὶ δίδουσαν ὀδηγίας. Τὰ εἰσοδήματά τῆς ἦσαν μετριώτατα, ἀλλ' ἔκαμνε χρῆσιν αὐτῶν μετὰ τοσαύτης οικονομίας, ὥστε ἠδύνατο νὰ βοηθῆ πληθὺν πτωχῶν. Οὐδέποτε ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις τῶν ταραχῶν φιλόπατρις ἀνὴρ, παθὼν ὑπὸ τοῦ πολέμου, ἔκρουσεν εἰς μάτην τὴν θύραν τῆς. Ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ· «Ἡ ἐλεημοσύνη εὐρίσκει πάντοτε κάτι τι εἰς τὰ πουργία, τὰ ὅποια δὲν εἶνε τρύπια».

Δεινὴ νόσος (καρκίνος τοῦ στομάχου) ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ οἰκοουῇ· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ οἴκου ἔτι ἠσχολεῖτο εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν υποθέσεών τῆς. Ὁ συνταγματάρχης Φίλδιγγ-Λέβις, γαμβρὸς αὐτῆς, ἐπρότεινεν αὐτῇ ἡμέραν τινα ν' ἀναλάβῃ τὰς υποθέσεις τῆς. «Εὐχαριστῶ, Φίλδιγγ, ἀπήντησε,

Θέλω μόνον νά τηρῆς τὰ βιβλία μου ἐν τάξει, διότι ἔχεις καλλιτέρους ὀφθαλμούς τῶν ἐμῶν ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἔχω ἔτι δυνάμεις ὅπως ἐνασχοληθῶ».

* *

Κατὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ υἱοῦ τῆς εἰς τὴν προεδρείαν τῆς δημοκρατίας, ἦν τοσοῦτω εἰργάσθη νά θεμελιώσῃ, ἐδείχθη πρὸς αὐτὸν οἷα καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας, καὶ οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ υἱὸς δὲν ἀνέμιξαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀποχαιρισμοῦ ἄλλα αἰσθήματα ἢ τὰ ἀπλὰ καὶ κατὰ φύσιν τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Καὶ ἐν τῷ γεγονότι τούτῳ ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη μόνον κατείχε τὴν καρδίαν τῶν καὶ τὴν γλῶσσάν των. Ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν συνέντευξις των, καὶ αἱ παντὸς χρόνου ἐπιστολαὶ αὐτῶν περιποιοῦσι τιμὴν τῶσά εἰς τὸν υἱὸν σεβασμὸν τοῦ Βασιγκτῶνος, ὅσῳ καὶ εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῆς μητρός του. Ἐκλαυσεν, ἠυλόγησε τὸν υἱὸν τῆς, καὶ ἡ εὐλογία ἐκείνη καὶ τὰ δάκρυα ἐκείνα τῆς πολυτιμωτέρας τῶν μητέρων καθιέρωσαν καὶ ἐξευγένισαν τὰς ψήφους ἐνὸς λαοῦ.

«Ὅτε ὁ Βασιγκτῶν ἐξελέχθη πρόεδρος τῆς νέας Δημοκρατίας, (30 Ἀπριλίου 1789), λέγει εἰς βιογράφος, ἐπορεύθη νά ἴδῃ τὴν μητέρα του.

— «Ὁ λαὸς, εἶπεν αὐτῇ, μ' ἐξέλεξεν ὡς πρῶτον ἄρχοντα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἔρχομαι νά σὰς ἀποχαιριστώ. Ἄμα ὁ χρόνος τῆς λειτουργίας μου λήξῃ θά μ' ἐπανίδητε εἰς Βιργινίαν».

— «Δὲν θά μ' εὖρης ζωσαν, ἀπήντησεν ἡ μήτηρ, ἀλλ' ἀπελθε, ἀγαπητέ μου Γεώργιε, καὶ εἶθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νά μὴ σέ ἐγκαταλίπη». Ταῦτα εἰπούσα ἀνέφξε τὰς ἀγκάλας τῆς. Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ στηριγμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς γηραιᾶς ἀσθενοῦς, ἧς αἱ ἰσχυαὶ χεῖρες ἐθώπευον τὴν κεφαλὴν του. Ἐρρον κρουνοὶ δακρύων ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ὑστάτου ἐκείνου ἐναγκαλισμοῦ. Πρώτη ἐπανελάβε τὴν ἀταραξίαν τῆς ἡ ἠρωικὴ μήτηρ.

Δὲν ἠπατήθη ἐν τοῖς προαισθημασιν αὐτῆς· ἀπέθανε μικρὸν ὕστερον ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα πέντε ἐτῶν. «Κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας, ἀφηγείται εἰς Ἀμερικανὸς βιογράφος, ἡ κυρία Βασιγκτῶν ὠμίλει συνεχῶς περὶ τοῦ καλοῦ αὐτῆς Γεωργίου, οὐδέποτε περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς στρατηγοῦ. Παρέδωκε δὲ τὸ πνεῦμα, ἀφιερῶσασα τῷ Θεῷ τὴν πατρίδα καὶ τὸν υἱὸν τῆς».

Ἐτάφη κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, οὗς καθ' ἐκάστην ἐβλεπεν, ὑπὸ τὰς ἀγροτικὰς σκιαῶς τοῦ κοιμητηρίου τοῦ Φριδερικ-βούργου. Ἡ κυρία Βασιγκτῶν δὲν ἠγάπα τὸν σκοτεινὸν οὐρανὸν καὶ τὸν θόρυβον τῶν πόλεων. Ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς τῆς ἠυφραίνοντο ὅταν εὕρισκετο ἐν μέσῳ τῶν ἀθροῦδων θαυμάτων τῆς φύσεως. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου τῆς συνεθίξε νά πε-

ριδιαβάξῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν ἀπεσύρτο ἐνίοτε εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου τοῦ κήπου τῆς, ἢ εἰς δάσος, ὅπου ἐμελέτα ἐν ἡσυχίᾳ ὑψοῦσα τὴν ψυχὴν τῆς μέχρι τοῦ Θεοῦ. Τὴν μελέτην ταύτην τὴν σιωπηλὴν ἀπεκάλε: συνέντευξιν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπανήρχετο δὲ πάντοτε ζωηρότερα καὶ πλήρης γαλήνης, κομίζουσα τοὺς καρποὺς τῆς πείρας καὶ τῆς εὐσεβείας, οἵτινες κατέστησαν αὐτὴν, ὡς ἐλέχθη, ἠρωϊκὴν τῶν οἰκιακῶν ἀρετῶν, εἶδος Σπαρτιάτιδος χριστιανῆς.

* *

Τῆ 7 Μαΐου 1833 ὁ στρατηγὸς Γάκσων, τότε πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, παρευρέθη εἰς τὰ ἐγκαίρια μνημείου ἐγεροθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς, ἀποτελουμένου ἐξ ὀβελίσκου ὑψηλοῦ 45 ποδῶν, ἐφ' οὗ κείται προτομὴ τοῦ ἥρωος Βασιγκτῶνος, ὑπὲρ τὴν ὁποῖαν ἀμερικανικὸς ἀετὸς κρατᾷ στέφανον. Ἐπὶ τοῦ μνημείου ἐχαράχθη ἡ ἐξῆς ἀπλουστάτη ἐπιγραφή, ἀρμόζουσα εἰς τοιαύτην εὐγενῆ μνήμην :

Μαρία μήτηρ Βασιγκτῶνος.

«Μεγαλειότερος ἔπαινος δὲν θά ἦτο δυνατόν νά χαραχθῇ ἐπὶ τοῦ λίθου, λέγει ὁ πρόεδρος Γάκσων ἐν τῷ λόγῳ του. Ἡ ἐπιγραφή θά συγκινήσῃ πᾶσαν ἀγαθὴν καρδίαν. Ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς ἐτέθησαν ὑπεράνω τῶν ἐπαίων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ λαμπρὸν παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου αὐτῶν βίου καὶ τοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου θά ἔχη σωτηρίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν συγχρόνων. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἔστω εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τῶν τέκνων μας ἐν τῷ βίῳ. Ἐἶθε εἰς τὸ μέλλον οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν νά ἔρχονται ἐνταῦθα ὡς εἰς ἐπίσκεψιν τόπου ἱεροῦ, καὶ ψαύονται ἐνταῦθα διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὸ ἱερὸν τοῦτο μνημεῖον, ἀναπολοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, ἀς καλύπτει τὸ σῶμα, καὶ ἀπερχόμενοι καθάρσιοι τὸ αἴσθημα, σταθεροὶ ἐν τῇ πίστει καὶ εὐσεβείᾳ, ἐπικαλοῦνται τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς μητρός τοῦ Βασιγκτῶνος.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]

A. M.

Ἐν Παρισίῳ συνήλθεν ἐπ' ἐσχάτων εἰς γενικὴν ἐτησίαν συνέλευσιν ἡ Ἐταιρία πρὸς διάδοσιν τοῦ συστήματος τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προέδρου ἀναγνωσθεῖσαν ἔκθεσιν τὰ μέλη αὐτῆς, ἀν καὶ πρὸ ἔτους μόλις ἰδρυθείσης, συμποσοῦνται εἰς 406 ἢ δ' ἀποτεφρώσεις τῶν πτωμάτων κατωρθῶθη νά γίνεται ἀντὶ εὐτελεστάτου ποσοῦ. Διὰ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ μάλιστα ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιτυγχάνεται προχειρότατα. Ὀλόκληρον τὸ σῶμα περιτυλίσσεται διὰ συρμάτων ἐκ πλατίνης, δι' ὧν, ἐν δεδομένη στιγμῇ, διαβιβάζεται ἰσχυρὸν ἡλεκτρικὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον εἰς ὀλίγιστα λεπτὰ μεταβάλλει τὸ σῶμα εἰς τέφραν.